

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 25 (2000)

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

doi: [10.12681/news.981](https://doi.org/10.12681/news.981)

Copyright © 2015, Ενημερωτικό Δελτίο

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 25, 24–31.
<https://doi.org/10.12681/news.981>

**ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΝΕ**

Ειδικές Μορφωτικές Εκδηλώσεις ΕΙΕ (ΣΤ' Κύκλος ομιλιών)

Οι συλλογικοί φόβοι στην ιστορία

(ΕΙΕ, 8 Μαΐου-5 Ιουνίου 2000)

Οι φόβοι, συλλογικοί ή εξατομικευμένοι, αποτελούν μία ψυχική σταθερά και συνάμα ένα μηχανισμό αυτοϊσορρόπησης ή απορρύθμισης· ανήκουν στις ιστορικές κανονικότητες και αυτονοήτως γίνονται πεδία της ιστορικής παρατήρησης: ανάμεσά τους ο φόβος του θανάτου, που από ατομικό έχει μεταπέσει, όπως παρατηρούσε ο Μαρκ Μπλόκ, σε κοινωνικό γεγονός. Οι φόβοι είναι καθημερινοί με συνεχώς παρούσες αφορμές νοηματοδοτημένες από τη μαγική σκέψη, αλλά συγχρόνως είναι και αιφνίδιοι, γιατί η αιτία τους δεν είναι προβλεπτή, μολοντί επαναλαμβανόμενη με μεγαλύτερη ή μικρότερη συχνότητα.

Οι φόβοι ως γεγονότα κοινωνικά εγγράφονται στο πολύπλεγμα των συλλογικών συμπεριφορών και των νοοτροπιών που τις διέπουν: δεν είναι μονοσήμαντοι και ο πολιτισμικός χρόνος ή τα πολιτισμικά περιβάλλοντα τούς σημαίνουν διαφορετικά. Έργο της ιστορίας είναι να διακρίνει τη βίωση και τη διαχείρισή τους, να ξεκαθαρίσει τα πεδία τους. Οι ομιλίες του κύκλου αναφέρονται σε ορισμένα από τα πεδία αυτά, εκείνα για τα οποία η σύγχρονη ιστορική μας έρευνα έχει την καλύτερη προετοιμασία.

Το πρόγραμμα του ΣΤ' κύκλου ομιλιών: *Οι συλλογικοί φόβοι στην ιστορία* ήταν το ακόλουθο:

Δευτέρα 8 Μαΐου: Σύντομη εισήγηση από τον ιστορικό κ. Σπύρο Ασδρακά, Διευθυντή Ερευνών ΚΝΕ/ΕΙΕ. Άρια Γερούκη, νομικός- δρ. Ιστορίας, Ειδική Επισημών (ν.δ.407), Νομική Σχολή Δ.Π.Θ., "Οι Μεταφυσικοί φόβοι και η διαχείρισή τους: αφορισμένοι-βρυκόλακες".

Δευτέρα 15 Μαΐου: Χριστίνα Αγγελίδου, κύρια ερευνήτρια ΚΒΕ/ΕΙΕ, "Το έτος 1000 και η Αποκάλυψη".

Δευτέρα 22 Μαΐου: Αντώνης Προγουλάκης, ιστορικός, "Οικονομία και φόβος: από την αφορία στην καταχρέωση".

Δευτέρα 29 Μαΐου: Ζιζή Σαλίμπα, ιστορικός, "Από τους φόβους της πόλης: άμυνα και στρατηγικές επιβίωσης των Νεήλυδων στην ελληνική πόλη κατά τον 19ο αι.".

Δευτέρα 5 Ιουνίου 2000: Ευγενία Δρακοπούλου, εντεταλμένη ερευνήτρια ΚΝΕ/ΕΙΕ, "Ο φόβος της τιμωρίας στη Βυζαντινή Ζωγραφική".

Τα Σεμινάρια της Ερμούπολης, 2000 (27 Ιουνίου – 16 Ιουλίου 2000)

Το Επιστημονικό και Μορφωτικό Ίδρυμα Κυκλάδων (ΕΜΙΚ) οργάνωσε κι εφέτος, για δέκατο έκτο χρόνο, τα Σεμινάρια της Ερμούπολης, από την Τρίτη 27 Ιουνίου έως την Κυριακή 16 Ιουλίου, με την επιστημονική και οργανωτική συνεργασία του ΚΝΕ/ΕΙΕ. Στη διοργάνωση της 16ης περιόδου των Σεμιναρίων συμμετείχαν, με επιστημονική και οικονομική υποστήριξη, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) και το Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS). Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων Ιουνίου-Ιουλίου 2000 περιελάμβανε Σεμινάρια Εργασίας, Σεμιναριακές Διαλέξεις, Ερευνητικές Προτάσεις και Ερευνητικούς Απολογισμούς.

Τα Σεμινάρια της Ερμούπολης 2000 ενισχύθηκαν οικονομικά από το Υπουργείο Πολιτισμού, την Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) Νομού Κυκλάδων και την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

Οι διοργανωτές των Σεμιναρίων ευχαριστούν θερμά την προϊσταμένη των Αρχείων Νομού Κυκλάδων (ΓΑΚ), κα. Αγγελική Ψιλοπούλου, για τη φιλοξενία και την αμέριστη συμπαράστασή της στη διεξαγωγή των εργασιών.

Βασίλης Παναγιωτόπουλος

Εκδηλώσεις Ιουνίου - Ιουλίου 2000 Το Πρόγραμμα των Σεμιναρίων

---

27 Ιουνίου - 1 Ιουλίου

Archives de la création.

Réunion de travail autour de l'histoire des sciences et des techniques et de la création artistique et littéraire à partir du programme "Archives de la Création" du CNRS.

Participants: Michel Blay (CNRS - École Normale Supérieure de Fontenay/Saint Cloud), Costin Miareanu (Paris I Panthéon-Sorbonne, Programme CNRS "Archives de la création"), Almuth Grésillon (CNRS, UPR 7 - ITEM), Girolamo Ramunni (Université de Lyon II, centre Pierre Léon), Vittorio Marchis (Politecnico de Turin, Italie), Elisabeth Dartiguenave (CNRS), Sylvie Bouissou (directeur de recherche au CNRS, directeur de l'UMR 200-IRPMF, musicologue), Michèle Gally (École Normale Supérieure de Fontenay/Saint Cloud).

3 Ιουλίου - 4 Ιουλίου

Οικολογικό εργαστήριο, Πάνω στην αρχή της προφύλαξης: Η περίπτωση των γενετικά τροποποιημένων προϊόντων. Αγροτική ανάπτυξη και γενετικά τροποποιημένα προϊόντα.

Συντονιστής: Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος (οικονομολόγος). Εισηγητές: Νίκος Μπεόπουλος (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), Άννα Μαυρίδου (Βιοτεχνολόγος, ΟΠΕΓΕΠ), Σπύρος Σφενδουράκης (Βιολόγος). Σχολιαστές: Λεωνίδας Λουλούδης (Γεω-

πονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), Γ. Αλβανόπουλος (Βιολόγος, ΥΠΕΧΩΔΕ).

Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα. Νομικά προβλήματα.

Συντονιστής: Λεωνίδα Λουλούδης. Εισηγητές: Τάκης Νικολόπουλος (ΤΕΙ Μεσολογίου), Μάριος Χαϊνταλής (Διδάκτωρ Νομικής), Γιώργος Μπάλιας (Νομικός), Γιώργος Πολίτης (Νομικός, ΥΠΕΧΩΔΕ). Σχολιαστές: Νίκος Μπεδούπουλος, Σπήλιος Παπασηλιόπουλος, Βάσω Γεωργιάδου (Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών).

5 Ιουλίου

Αρχείο Προφορικής Ιστορίας στο Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης. Η βιομηχανία της Ερμούπολης – Ο κόσμος της εργασίας. Οπτικοακουστικές καταγραφές.

Παρουσίαση: Νίκος Ελληνικάκης (Σκηνοθέτης), Μαρία Μαυροειδή (Ιστορικός), Λήδα Παπαστεφανάκη (Ιστορικός).

7-8 Ιουλίου

Science, technology and the 19th century state: the role of the army

Participants: Robert Halleux (Université de Liège), Ekmelledin Ihsanoglu, Antoine Picon (École Nationale des Ponts et Chaussées), Efthymios Nicolaïdis (National Hellenic Research Foundation), Konstantinos Chatzis (École Nationale des Ponts et Chaussées), Anousheh Karvar (Bibliothèque Nationale de France). Natalie Montel (École Nationale des Ponts et Chaussées), Patrice Bret (Centre de Recherches en Histoire des Sciences et des Techniques), Mustafa Kaçar (University of Istanbul), Michael Assimacopoulos (National Technical University of Athens), Andreas Kastanis (Greek Army), George Vlahakis (National Hellenic Research Foundation), Dimitris Vogiatzis (Aviation Museum).

10-11 Ιουλίου

Αναζητώντας τα ίχνη της ελληνικής πεζογραφίας, 1830-1880, Έρευνα και Προβληματισμοί ενός μεταπτυχιακού προγράμματος στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Συντονιστές: Αλέξης Πολίτης (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Τάκης Καγιαλής (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο).

Εισηγητές: Δημ. Βλαχοδήμος, Αγγέλα Καστρινάκη, Μαίρη Γριβέα, Μαρία Αγγελιδάκη, Έλλη Δασκαλά, Γιώργος Μασσαρίδης, Αγγελική Λούδη, Αθηνά Βιολάκη, Μάρια Διαμάντη, Αλεξάνδρα Μυστακίδου, Μαρία Πάσσου, Μαρία Μαθιουδάκη.

11-12 Ιουλίου

Ευστοχίες και αστοχίες της ελληνικής λογοτεχνικής κριτικής

Συντονίστρια: Ελισάβετ Κοτζιά.

Εισηγητές: Βαγγέλης Χατζηβασιλείου (κριτικός), Παντελής Μπουκάλας (κριτικός), Γιώργης Γιατρομανωλάκης, (Πανεπιστήμιο Αθηνών), Ξενοφών Κοκόλης, (Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), Στρατής Πασχάλης (ποιητής), Μαρία Ρώτα (φιλόλογος), Αλέξης Ζήρας (κριτικός), Γιώργος Αράνης (κριτικός), Χριστίνα Ντουνιά (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Ελισάβετ Κοτζιά (κριτικός).

Συζήτηση: Χριστόφορος Μηλιώνης (πεζογράφος), Η.Χ. Παπαδημητρακόπουλος (πεζογράφος),

13 Ιουλίου

Η εκπαίδευση στη σημερινή κοινωνικο-οικονομική και τεχνολογική συγκυρία

Εισηγητές: Παναγιώτης Παπακωνσταντίνου Καθ. Πανεπ. Ιωαννίνων), Γιάννης Μηλιός (Αναπλ. Καθ. Παλυτεχνείου Αθηνών), Γιώργος Παπακωνσταντίνου (Επικ. Καθ. Πανεπ. Ιωαννίνων), Γιάννης Κάλλας (ΔΥΕ/ΕΚΚΕ).

13 Ιουλίου

Πορίσματα εμπειρικών ερευνών ΕΚΚΕ για την εκπαίδευση

Συντονιστής: Χαράλαμπος Κασίμης, (Καθ. Πανεπ. Πατρών, Δ/ντής ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ).

Εισηγητές: Α. Τεπέρογλου- Λ. Μαράτου-Αλιμπράντη- Ι. Τσίγκανου, Π. Παπαδοπούλου- Η. Δασκαλάκη- Δ. Τσαμπαρλή- Ι. Τσίγκανου, Δ. Χαράλαμπος-Π. Καφετζής, Μ. Χατζηγιάννη-Α. Παπαδόπουλος, Χρ. Παπαθεοδώρου, Λ. Μαράτου-Αλιμπράντη-Χρ. Μπάγκοβος-Μ. Παπαδάκης-Β. Παπλιάκου.

14-15 Ιουλίου

Ηθική και έρευνα

Συντονιστής: Γιώργος Παπαγούνος (Πανεπιστήμιο Κρήτης).

Εισηγητές: Δημοσθένης Αγραφιώτης (Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας), Τάσος Γερμενής (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας), Φωτεινή Ζήκα (Deree College), Θανάσης Καράβατος (ΑΠΘ), Βάσω Κιντή (Πανεπιστήμιο Αθηνών), Κώστας Κριμπάς (Πανεπιστήμιο Αθηνών), Στέλιος Ορφανουδάκης (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Βασίλης Παναγιωτόπουλος (ΚΝΕ/ΕΙΕ), Όλγα Πανοπούλου-Μαράτου (Πανεπιστήμιο Αθηνών), Ίων Σιώτης (Πρόεδρος ΕΙΕ), Βασίλης Σπυρόπουλος (ΤΕΙ Αθηνών), Φωτεινή Στυλιανοπούλου (Πανεπιστήμιο Αθηνών).

15-16 Ιουλίου

Οι πολιτικές διαστάσεις της θρησκευτικής εμπειρίας στη μεσαιωνική και νεότερη Ευρώπη

Συντονίστρια: Ρίκα Μπενβενίστε.

Εισηγητές: Τόνια Κιουσοπούλου (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Πάρης Κονόρτας (Ιόνιο Πανεπιστήμιο), Πασχάλης Κιτρομηλίδης (Δ/ντής ΚΝΕ/ΕΙΕ, Παν/μιο Αθηνών), Eric Dursteler (Brigham Young University).

Συντονιστής: Κώστας Γαγανάκης.

Εισηγητές: Δημήτρης Κυρτάτας (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Ph. Genet (Paris I, Sorbonne), N. Bulst (Bielefeld), Νίκος Καραπιδάκης (Ιόνιο Πανεπιστήμιο).

Συντονιστής: Πασχάλης Κιτρομηλίδης.

Εισηγητές: M. Yardeni (Haifa), Ph. Benedict (Brown), Κώστας Γαγανάκης (Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Συντονιστής: M. Yardeni

Εισηγητές: Ρίκα Μπενβένιστε (Πανεπιστήμιο Αιγαίου), M. Kriegel (EHESS), R. Moore (Newcastle), E. Muir (Northwestern University).

Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας των Επιστημών

Η Ενοποίηση του Ευρωπαϊκού Επιστημονικού χώρου, 17ος-18ος αι.

(ΕΙΕ, 11-14 Οκτωβρίου 2000)

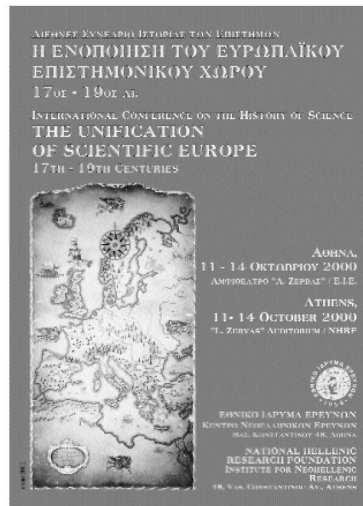
Aπό τις 11 έως τις 14 Οκτωβρίου 2000 πραγματοποιήθηκε το 5ο Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας των Επιστημών που οργάνωσε το πρόγραμμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, με τίτλο "Η ενοποίηση του ευρωπαϊκού επιστημονικού χώρου, 17ος –19ος αι."

Στις εργασίες του συνεδρίου, στο οποίο εξετάστηκε το επίκαιρο θέμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης από τη σκοπιά του κοινού επιστημονικού λόγου, συμμετείχαν με ανακοινώσεις ιστορικοί των επιστημών από πολλές ευρωπαϊκές χώρες, εκπροσωπώντας την Ευρώπη όχι υπό την έννοια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά ολόκληρης της γεωγραφικής περιοχής, από τον Ατλαντικό ως τα Ουράλια και από τη Μεσόγειο μέχρι τη Βαλτική, οι οποίοι παρουσίασαν την προσπάθεια απόκτησης ενιαίας επιστημονικής συνείδησης.

Την έναρξη των εργασιών του συνεδρίου κήρυξε ο πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής Ίων Σιώτης, ενώ σύντομες εναρκτήριες ομιλίες έγιναν από τον πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών Νικόλαο Αρτεμιάδη, τον διευθυντή του ΚΝΕ/ΕΙΕ Πασχάλη Κιτρομηλίδη και τον διευθυντή ερευνών του ΚΝΕ/ΕΙΕ και αντιπρόεδρο της οργανωτικής επιτροπής Γιάννη Καραά.

Την πρώτη συνεδρία άνοιξε η Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ με την ομιλία της για την οριοθέτηση του ευρωπαϊκού επιστημονικού χώρου αλλά και του ίδιου του επιστημονικού λόγου, τους 17ο-19ο αι.

Ο Andreas Kleinert από τη Γερμανία παρουσίασε τα αποτελέσματα της έρευνάς του σχετικά με τον ρόλο της επιστημονικής μετανάστευσης στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών ερευνητικών ινστιτούτων και πανεπιστημίων. Ο Paolo Brenni από την Ιταλία μας έδωσε τη

διάσταση των επιστημονικών οργάνων ως εργαλείου διάδοσης της επιστημονικής σκέψης στον ευρωπαϊκό χώρο. Ο Karl Sillivansk από την Εσθονία διαπραγματεύθηκε τον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκε ένας κοινός επιστημονικός λόγος στις χώρες της Βαλτικής, ενώ ο Roman Duda (Πολωνία) εξέτασε τη διαδικασία διαμόρφωσης της Πολωνικής Μαθηματικής Σχολής. Η ανακοίνωση του Sergei Demidov (Ρωσία) αφορούσε στην ανάπτυξη των μαθηματικών στη Ρωσία και τη συμβολή τους στην κοινή ευρωπαϊκή μαθηματική παράδοση. Ο Vittorio Marchis (Ιταλία) παρουσίασε την Ιταλία ως κομβικό σημείο μεταξύ Ανατολής και Δύσης και ο Vincent Jullien (Γαλλία) διαπραγματεύθηκε τη διάδοση των ιδεών του Descartes στην Ιταλία. Στη Γαλλία του 18ου-19ου αιώνα και στον τρόπο εμφάνισης και αύξησης της κοινωνικής επιρροής των μηχανικών αναφέρθηκε ο Κώστας Χατζής (Γαλλία). Ο Robert Halleux (Βέλγιο) αναφέρθηκε στη διαμόρφωση ενός εθνικού επιστημονικού χώρου, ενταγμένου στον ευρύτερο ευρωπαϊκό, αυτόν του Βελγίου.

Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην εκπροσώπηση της νοτιοανατολικής Ευρώπης και στη διαπραγμάτευση θεμάτων που αφορούν την ανάπτυξη της διεπιστημονικής συνεργασίας στη δική μας γειτονιά, τα Βαλκάνια. Ο Alexandar Petrovich από τη Γιουγκοσλαβία παρουσίασε τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής επιστήμης μεταξύ του καρτεσιανού και εναλλακτικών παραδειγμάτων. Ο Radu Iftimovici και η Mariana Ion (Ρουμανία), εξέτασαν τη διάχυση των ιδεών εξειδικεύοντας στην περίπτωση της εμφάνισης της νεώτερης ιατρικής στη Ρουμανία μέσω της προσπάθειας του γιου του γνωστού συνθέτη Franz Liszt.

Σημαντική υπήρξε η εκπροσώπηση της Τουρκίας. Ο Mustafa Kacar μας έδωσε άγνωστες μέχρι στιγμής πληροφορίες για την ελληνική φιλοσοφική σχολή της Κωνσταντινούπολης στις αρχές του 19ου αιώνα. Η Feza GunerGun μίλησε για τη συμβολή του ελληνικής καταγωγής γιατρού της Μεγάλης Πύλης Μαυρογένη Πασά, στην εισαγωγή και διάδοση της σύγχρονης ιατρικής στην Τουρκία και ο Ekmelledin Ihsanoglu ανέπτυξε σφαιρικά το θέμα της σύνδεσης της ευρωπαϊκής επιστήμης και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Πολυπληθής υπήρξε και η συνδρομή των Ελλήνων ερευνητών στις εργασίες του Συνεδρίου.

Ο Γιάννης Καραός, επεχείρησε να απαντήσει στο ερώτημα αν η ενοποίηση του ευρωπαϊκού και του ελληνικού επιστημονικού χώρου τον 18ο και 19ο αιώνα έγινε μέσα από ένα σχήμα μετακίνησης ή συμπίεσης. Ο Αριστείδης Μπαλτάς προκάλεσε ενδιαφέρουσες σκέψεις στο ακροατήριο επιχειρώντας να αποδείξει τον σχηματικό χαρακτήρα της διάκρισης της σύγχρονης ιστοριογραφίας των επιστημών σε εσωτερική και εξωτερική ιστορία. Την επισκόπηση της διάκρισης μεταξύ της καθ' ημάς Ανατολής και της λατινικής Δύσης παρουσίασε ο Παρασκευάς Κονόρτας συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην πιστοποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εθνικής ταυτότητας των Βαλκανίων και ιδιαίτερα των Ελλήνων. Μια ειδική περίπτωση παρουσίας των Ελλήνων στην επιστημονική κοινότητα της Ευρώπης, αυτή του μαθηματικού Αθανάσιου Καραγιαννίδη, μας έδωσε η Χριστίνα Φίλη. Τις τοπικές επιστημονικές "διαλέκτους" ως πρόβλημα προς εξέταση στην πορεία της επιστημονικής ενοποίησης με αφορμή τα τεκταινόμενα τον 19ο αιώνα στο κρυογενικό εργαστήριο του Leyden παρουσίασε ο Τάσος Τσιαντούλας. Ο Μιχάλης Ασημακόπουλος εξέτασε την παρέμβαση των Ελλήνων στη

διαμόρφωση των επιστημών στη Ρωσία τον 17ο αιώνα. Ο Θεόδωρος Χρηστίδης στάθηκε σε ένα περισσότερο θεωρητικό πλαίσιο, μιλώντας για την πιθανολογική αιτιότητα και τον ρόλο της στην επιστημονική σκέψη. Ο Γιώργος Κοντογιώργης, σε θεωρητικό επίπεδο ανέπτυξε το θέμα "Ανθρωποκεντρισμός και επιστημονική εξέλιξη". Η ύπαρξη ενός ενιαίου ιατρικού λόγου και η συμβολή των Ελλήνων γιατρών σε αυτόν, υπήρξε το θέμα της ανακοίνωσης του Δημήτρη Καραμπερόπουλου. Ο Γιώργος Ν. Βλαχάκης επεχείρησε να αναδείξει τις ιδιαιτερότητες της επιστημονικής κοινότητας στη νοτιοανατολική Ευρώπη τον 18ο και 19ο αιώνα. Οι Κώστας Κριμπάς και Θεόδωρος Κρητικός αποτύπωσαν την παράλληλη πορεία της Ιόνιας Ακαδημίας και του Πανεπιστημίου Αθηνών διερευνώντας τις πιθανές αλληλεπιδράσεις τους. Ο Νίκος Ματσόπουλος σκιαγράφησε τον τρόπο με τον οποίο χάθηκε το στοίχημα της ανάπτυξης της αστρονομίας στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα. Ο Σάββας Αγουριδής κατέθεσε τη δική του συμβολή απαντώντας στην ερώτηση του ποιος ήταν ο ρόλος των χριστιανικών εκκλησιών όταν ο Διαφωτισμός ανέδειξε τον κυρίαρχο ρόλο της επιστήμης και ανασκεύασε με επιστημονικό θεολογικό λόγο μια σειρά παρερμηνειών που έχουν εμφιλοχωρήσει στους κόλπους της Εκκλησίας για τη σχέση επιστήμης και θρησκείας. Η ιστορική εξέλιξη και η φιλοσοφική ερμηνεία της φυσιολογίας τον 18ο αιώνα υπήρξε το θέμα του Γιώργου Παπαγιάννου. Ο Μιχάλης Λάμπρου στάθηκε στην περίπτωση του μαθηματικού βιβλίου του Μεθόδου Ανθρακίτη "Αντιπελάργησις", ενός υψηλού επιπέδου μαθητικού έργου του ελληνικού 18ου αιώνα το οποίο χαρακτήρισε ως ένα αρχαίο μαθηματικό κείμενο ιδωμένο από δυτική σκοπιά. Η συμβολή των Ελλήνων συνέδρων ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση από τον Ευθύμιο Νικολαΐδη του τρόπου μετάβασης από την οθωμανική αυτοκρατορία στο εθνικό κράτος και της ανάλογης μεταλλαγής του χαρακτήρα της επιστημονικής πρακτικής.

Να τονίσουμε επίσης την ιδιαίτερη συμβολή στην καλή πορεία των εργασιών του Συνεδρίου όσων προήδρευσαν στις διάφορες συνεδρίες. Του προέδρου του ΕΙΕ Ίωνα Σιώτη, του πρώην διευθυντή του ΚΝΕ/ΕΙΕ Βασίλη Παναγιωτόπουλου, του διευθυντή του Ινστιτούτου Βιολογίας του ΕΙΕ Κωνσταντίνου Σέκερη, του διευθυντή του ΚΝΕ/ΕΙΕ Πασχάλη Κιτρομηλίδη, του Παντελή Νικολακόπουλου από το ΕΜΠ και του Ευτύχη Μπιτσάκη, ομότιμου καθηγητή του πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Κλείνοντας τη σύντομη αυτή παρουσίαση, οφείλουμε να τονίσουμε ότι το συνέδριο αυτό, με την πλούσια αντιπροσωπευτική συμμετοχή από τις ευρωπαϊκές χώρες και με τον προβληματισμό που ανέπτυξε, αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια απάντησης στο κεντρικό ερώτημα της πορείας προς την ευρωπαϊκή επιστημονική ενοποίηση. Όταν μιλάμε για ενοποίηση, εννοούμε κυρίως μια κοινή επιστημονική γλώσσα, η οποία εξαπλώθηκε σταδιακά από τις χώρες όπου γεννήθηκε η νέα επιστήμη σε όλη την Ευρώπη, και τον 20ό αιώνα σε όλο τον κόσμο.

Το πρόγραμμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας των Επιστημών του ΚΝΕ/ΕΙΕ σκοπεύει να εκδόσει τα Πρακτικά του συνεδρίου.

Γιώργος Βλαχάκης